

עולם לתורה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בסיוע קרן יקר למרדכי לעני הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז' וזוג' מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם עבי רומעלט זצ"ל

בס"ד, עש"ק פרשת אחרי קדושים (אבות ג)
י"א אייר תשפ"ה - שנה ל' גליון א'תסז

הדלח"ג מוע"ש	ר"ת	אנשווערפערן
22:35	22:21	20:59
21:51	21:41	20:22
21:48	21:38	20:15
22:08	22:03	20:39
21:34	21:17	20:05
22:34	22:26	21:02
22:02	21:44	20:30
22:32	22:16	21:00
22:10	21:58	20:38

פלאות עדותיך

"לכפר עליו" - לפייס את השעיר לעזאזל שיתרצה לילך/ אור כעין ברק היה יוצא מבין בדי הארון ומחבק את הכה"ג ומוציאו מקודש הקדשים/ כשהוקדם קץ גאולת ישראל ממצרים הוקדם גם דור רשעי הכנענים! מי שחסר ממנו איזה כוח בחושי - מוכן לקבל היזק בחוש זה החסר בו

השעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו לעזאזל המדבר (טו, י). כתב רבינו בעל השבט מוסר בספרו 'חוט של חסד': "נראה לפרש, כענין שני פרים של אליהו, שהאחד שנפל לעבודה זרה לא היה רוצה להלך עד שפייסו אליהו וכו' (כמתואר במדרש נחומא פר' מסעי אות ח), לכן צוה ה' בשעיר שנפל הגורל לעזאזל כדי 'לשלח אותו לעזאזל המדבר', משום שאם כענין פר של אליהו, לכן אמר: 'השעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' - שיעמדו אתו שם לפני ה', 'לכפר עליו', כלומר לפייס עליו, ומלת 'לכפר' מלשון 'אכפרה פניו' וכו' (בראשית לב, כא), שפייסוהו כדי 'לשלח אותו לעזאזל המדבר', משום שאם לא יפייסוהו לא ירצה להלך בראות חבירו שנפל חלקו לפני ה', לכן פייסו אותו שגם הוא הולך לשם שמים שבעבורו היה נמשך טוב לישראל, משום שעמדו היו סותמין פי השטן מלקטרג על ישראל".

וכסה ענן הקטורת את הכפורת אשר על העדות ולא ימות (טז, יא). מצינו בספר הקדום 'ברית מנוחה' (מהד' ירושלמי תשנ"ט, עמ' נט) שכתב בתנ"ך: "... ומה היה נכבד כהן גדול בצאתו בשלום מן הקודש, כי יזו השכינה כדמיון עטרה היה בראשו של כהן גדול עד הגיעו לביתו, וכראות העם את הזיו הנטרא על ראשו של הכהן גדול היו עומדים באימה ובריאה כורעים ומשתחווים ואומרים 'אשרי העם שככה לו אשרי העם שו' אלוקיו'. והכהן כשהיה יוצא לא היה חוזר אחוריו לארון, פן יהיה נענש מיד, אלא היה יוצא אור אחד מבית קדש הקדשים מבין בדי ארון, כדמיון ברק, והיה מתבק לכהן והיה מוציאו לפי שעה, כדי שלא יחזור אחוריו לארון ששם השכינה" (נע"ש ערך הארורים נשגבים מביטנו).

וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקיתיהם לא תלכו (יה, יא). חידוש נפלא מביא הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל בספרו 'חכמת התורה' (פר' אחרי עמי רצה) ח"ל בא"י: "הנה זה הקץ שהיה ראוי ונקבע אחר ארבע מאות שנה, זה הקץ דילג ובא לכאן, וקירב הקב"ה הזמן וכו'. [וכן] אמריים שהיו בימי ישראל כשיצאו, הם לא היו ראויין להוולד אז, רק אחר ארבעה דורות, כיון ותחילה היה רצונו יתברך שימאלו [בני ישראל ממצרים] אחר ד' מאות שנה, אם כן את זה לעומת זה עשה אלקים, וקבע הקב"ה הרשעים הגדולים, אשר מבח גדל רשעתו יהיו ראויין ליפול ביד ישראל, המה יהיו באין לעולם בזמן היציאה שלהם. אבל רצה הקב"ה לדלג על הקץ קודם הזמן, אם כן כמו שהחליף הקב"ה הקץ וסדרו לכאן, כן שתל הקב"ה דור החייב שיבא מקודם... שדור הכנענים הרשעים ראויין להיות אחר ד' דורות, המה באו קודם להם ד' דורות, כדי שתגדל רשעתם ויהיו ראויין ליפול ביד ישראל".

לא תלין פעולת שכיר עד בקר (טז, יא). בתשלום פעולת שכיר נאמר כאן לאו, שאסור להשהותו, וכן ישנה בזה מצות עשה, ככתוב (דברים כד, טו): "ביומו תתן שכרו" וגו'. וכשמשלם שכרו של הפועל, "כיוון שהוא מקיים מצות 'ביומו תתן שכרו' ולא תבא עליו השמש" וכו' (כף החיים א"ח סי' רלב ס"ק טו. נע"ש). ובספר 'תשובות והנהגות' (ח"א סוף סי' תצט) מביא הגר"מ שטערנבוך שליט"א: "הנהגה נפלאה שמעתי מהקדוש ה' חפץ חיים זצ"ל, שלא שילם לבעל עגלה אלא בסוף, כשהגיע כבר למחוז חפצו, שאז נתחייב, ומקיים בזה המצות עשה 'ביומו תתן שכרו', אבל בעודו נוסע לא נתחייב, ולא מקיים בתשלומין מצות עשה".

לא תקלל חרש (טז, יד). כתב רבינו משה חאגיז זצ"ל בספר 'אלה המצוות' (ל"ח מ): "נקט חרש... אף על פי דאין הבדל בין חרש לאחר (עי' רש"י), רק דנקט חרש לפי שמי שחסר ממנו איזה כוח מכוונות החושים, מוכן לקבל היזק מהחוש החסר בו יותר ממקום אחר, כגון העיור במכשול האבן נגף - והיא העצה שאינה הגונה לו, והחרש - הקלה פועלת בו יותר מאדם השומע".

1. וכתב שם ההוא הדין 'לדין כשנוסע בטקס עם נהג יהודי, שמתחייב לשלם רק בסוף' וכו', נע"ש.
2. אולי זו כוונת הגמ' (סנהדרין טו): "... מה לחרש שכן חרישתו גרמה לו (ורש"י שם לא פירש הכי).

מעשה רב

"בכל דרכיך דעהו"

וכדרכם של שאר צדיקי עולם תלמידי רבינו הבעש"ט חק, כך היתה דרכו בקודש של המגיד הרה"ק רבי יחזקאל מיכל מלאמשוב זצ"ל, שהיה מכוון לעשות נחת רוח לאביו שבשמים, לא רק בתורה ובתפילה ובכל עבודה רוחנית, אלא גם בדברי הרשות, כאכילה ושתייה ושינה, היה מכוון בהם כוונות עילאיות ומחשב בהם מחשבות נשגבות, עד שהיו הם עצמם לעבודת ה'. ואולם, בנו הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זצ"ל (ק"ץ שנה להסתלקותו - י"א אייר תקצ"ה), ביקש בימי צעירותו לבחור בדרך אחרת. באחת השנים, בתקופת הימים הנוראים, קיבל על עצמו להתנזר מכל עניני גשמיות, ולענות את גופו בצומות ובסיוגים, כי אם בעבודה רוחנית היה חפצו, ובתורתו הגה יומם ולילה.

במשך שנה תמימה התנהג בדרך זו. מדי בוקר, כשהיה משרתו של אביו הקדוש מביא לפניו את ארוחת הבוקר, היה רבי יצחק מחזיר לו את מנתו, והמשרת אכלה לתיאבון, בעוד הוא עצמו היה מתענה עד הלילה. כעבור שנה, בליל יום הכיפורים, כאשר נכנס אביו המגיד הקדוש לחדר הסמוך לבית תפילתו, כדי לנהל קמיעא על מיטתו, התלוו אליו בניו הצדיקים ועמדו סביב למיטתו, כמנהגם מדי שנה. ביניהם גם אותו הבן, רבי יצחק, שעמד שם בקרן זוית, וצפה בעבודת הקודש של אביו בעת השינה. לפתע, בעודו עומד על רגליו, ואוחז קמיעא בקצה השולחן, נפלה עליו תרדמה. ובחלומו והנה הוא מתהלך בהיכלות העליונים, כשמלאכי השרת משרתי עליון מלווים אותו מהיכל להיכל, עד שהובילו אותו להיכל אחד, בו הראו לו את כל העבודה אשר עשה במשך השנה האחרונה, כל גינוני המהרה והפרישות, התעניות והסיוגים, וירא והנה כל העבודות הללו אינן נראות כהונג, ואף ריה לא טוב עולה מהם... ואז הובילו אותו להיכל אחר, שהיה נאה ומפואר, ושם מצויים כל דברי הרשות של אביו הקדוש, אכילתו ושינתו וכל עבודתו בעניינים הגשמיים, והכל מאיר באור מופלא רום מעלה, אף ריה טוב נעים ונחמד נודף מהם.

למים, יכתוב אותו צדיק בספרו הקדוש 'אור יצחק' (פרשת נח ד"ה ואתה) כדברים האלה: "ובאמת הצדיק הוא ממוא בדברי גשמיות. וזה הצדיק שקושה בכל אלה מה שאנחנו עושים, היינו אכילה ושתייה וכו', ובמחשבתו המהרה הוא מקושר באין סוף האמיתי, ומקשר כל אלה להמקור, הוא המקבל ומשפיע... אבל הצדיק שיושב סגור ומסוגר ואינו נהנה משום דברי העולם הזה, אין עבודתו תמה, ואינו יכול להשפיע כל כך... לכן הצדיק צריך שיהנה מדברי העולם הזה". למרות שאין לנו כל השגה בסוד קדושים, לא בסיוגיהם ולא בהנאותיהם, עדיין תורה היא וללמוד אנו צריכים, לדעת מדי הדרך הישרה בעבודת ה' כנתיב ההסידות, שלא להתנזר מן הצרכים הגשמיים ולהשתות ככל האפשר שיהיו כל מעשינו לשם עמים. הרה"ג ר' משה רוטמאן שליט"א עפ"י: 'כתבי הרמ"מ (אות מז)

השיעורים הקבועים בעיון הלכה, שיחות בחסידות, פירושים ומאמרים קצרים על סדר הפרשה, שיעורי חוה"מ ברחבי הארץ, שיחות מועדים וזמנים וכו' נהניסן בבתי מדרש צאנז בארה"ק, ועוד של הגאון רב אב"ד קרית צאנז בנו הגדול של כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז שליט"א מורינו רבי יחזקאל שרגא ברוך הלבשרטאם שליט"א בעמח"ס שו"ת דברי ישיב ב"ח, פקודי השם על הרמב"ם ב"ח, מצוות השם על מנחת חינוך ד"ח, יראת השם על חסידות מסורת והשקפה. אפשר לשמוע בקו מיוחד: 0733-571-875

מארה"ב: 718-550-8736 מלונדון: 0330-175-9028
כמו כן במערכת קול הלשון בקו ישיר: 0733-718-331
ובקול בחצרות הקודש: 02-3002000 [שלוחה 4-6-6]

אמרות טהורות

הש"ת שוכן עם בעל עבירה אך לא עם בעל נאצה
וכן יעשה לנאצה מועד השוכן אתם בתוך טומאותם (פז, פז).
 "שמעתי בשם הבעל שם טוב דל"ה שהיה מקרב אף בעלי עבירה רח"ל, בשלא היו בגדלות, ומרדך בעלי תורה שאינם בעלי עבירה כשהיו חז בגדלות, ואמר, שכשהוא בעל עבירה, ויודע מזה שהוא בעל עבירה, ומחמת זה הוא שפל בדעתו, הש"ת עמו, כי הוא 'השוכן אתם בתוך טומאותם', אבל בזה, אף שאינו בעל עבירה, כיון שהוא בגדלות, אין הש"ת עמו, כי (פסוק ה) 'אין אני יכול לדרור בעולם'. עד כאן דבריו, ודבריו פי חכם חן".
פרי חיים (אבות פ"ד מ"ד, מובא בספר 'בעל שם טוב' עה"ת, וכו' תלמידו בעל התולדות יעקב יוסף' מפלגתה ז"ל בספרו 'צפנת פענח' פרי יתרו)

הלבין לשון של זחורית - סימן שנטהרו מכל ולא נשאר שום רשע

ולקח את שני השעירים וגו' (פז, פז). "אמרו דו"ל במסכת יומא (פז) בלשון של זחורית הקשור בראש שעיר המשתלח - הלבין היו שמחין, לא הלבין היו עצבין. עד כאן. ולכאורה קשה טובא, האין משכחת ל'א הלבין', הלא יום הכיפורים מכפר בכל ענין, כמו שכתב הרמב"ם (בהלכות תשובה פ"א ה"ג).
 והנ"ל, דיש שני מיני תיקונים לעבירה: א', מחילה וסליחה, שהקב"ה מוחל ואינו מעניש; ב', רפואה לחולי ומכות פצעים של הנשמה מהעונות שהחל העובר עבירה בעצמו. הנה, יום הכיפורים הוא יום מחילה וסליחה וכפרה שהקב"ה מוחל וסולח, אבל רפואה אינו רק על ידי תשובה, כנאמר (ישעיה' י) 'זשכ ורפא לו'.
 והנה על פי זה מובא: **לא הלבין',** הוא סימן שאף שהקב"ה מוחל ואינו רוצה להעניש, מכל מקום יש כל המכות והפצעים והרושמים האדומים בהנשמה שצריך לטהרן ולנקותן ולרפאותן, לכך **היו עצבין'.** אבל **הלבין** הוא סימן שעשה תשובה גמורה, ולא נשאר שום רשע של פצע וחבורה ונטהרו מכל וכל, לכך **היו שמחין**, כנ"ל ברור בס"ד.
 ישמה משה

כשאדם מתעלה - אז אח"כ אפילו מעשים פשוטים שלו מתעלים ומתקדשים ביותר

ופשט את בגדי חבר וגו' והנהיג שם. ורחק את כשרו וגו' **ולבש את בגדיו וגו' (פז, פז-כד).** "יש להתיישב בטעם הטבילה מקדושה חמורה לקדושת קלה, הלא מבגדי לבן לבגדי זהב הנה כמחומר לקל ממוגן. ויש לומר, דלאחר שנתקדש אדם בקדושה יתירה, אז אחר כך על ידי מצותיו ותורתו אפילו מצוות הפשוטים מתעלים ומתקדשים ביותר שאת, על כן אחר שנתקדש בבגדי לבן ועבודת פנים אז עבודתו בבגדי זהב - א"ע שיעבוד בחוץ, וקרבנות פשוטים הרגילים ושכוחם, **מכל מקום הם מתעלים ביותר שאת, שנעשים עתה על ידי קדוש עליון בזה, על כן צריך טבילה לעילוי קדושה'.**
 תורת משה להחית"ם

האדם נשפט למעלה לפי מה שדן את חבריו

בצוק תשפט עמיתך (יט, פז). וברש"י: "דבר אחר, היו דן את חבריך לקצת זכות" (תוי"ט, יט). "קבלנו ממך אלקי הבעש"ט ז"ע שפירש הפסוק (תהלים פז, ט): **מכל פשעי הצילני הרפת נבל אל תשימני**, כשרואה אדם דבר נבלה מאיש רשע שעבר עבירה חזקה, ידון אותו לקצת זכות, כי מצד דריפת הצינר הבוער בו - עושה, ומצד פחיתות חומריו העב, שאינו יודע חומר האיסור, וכל זה וכו'". ובה מציל גם את עצמו מדין. **כי באמת כיון שרואה דברי נבלה בחבירו יודע שיש בו ג"כ מעין דבר זה, שיש עליו דינים ומקצרינים, וכשימצא זכות לחבירו ידע גם עליו זכות**, ובה שאינו מעורר דינים על איש חוטא, שעושה מחמת התגברות היצר הבוער בו איזה מעשה רשע, מקיים בזה 'לא תשא פנים' אבינוך בריבך (שמות כג, ו) בעת שעוברין עליו נסיונות וריכות ממני מריבה מים הרעים והזדונים, אלא תעורר עליו כל מיני זכות. ובאמת כל זה נסיון גדול, **כי קבלנו שאין נגזר על אדם שום גזר דין אלא אם כן הוא פוסק בעצמו כן**, ובדוא לא יפסק על עצמו, אלא מראין לו אדם שעשה איזה עבירה מעין מלאכתו, מלאכת עבירה שלו, והוא פוסק עליו את הדין, והותם זה הדין על עצמו רח"ל וכו' והבינה מאוד".
אוצר החיים (בהושב"ה 'הכל הברכה' פ"ר משפטים, קצנ"ט) **אוצר החיים** רבי **יצחק אייזיק יחיאל** ובהר"ק רבי אלכסנדר בנדרה **מקאמאנא** ז"ע (נפטר ב' אייר תרל"ד)

אמירה נעימה

בזאת יבא אהיה אל קדוש כפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה כנתת ביד קדש ולבש (פז, פז-ד).
 איתא במדרש (רבה כא, ה): "מפני מה אין כהן גדול כננס בבגדי זהב, אלא אין קטיוור נעשה כמנוח, כדי שלא ליתן פתחון פה לשטן לקטרג ולומר: אתמול עשו להם אלוהי זהב, והיום הם מבקשים לשמש בבגדי זהב. רבי יהושע דסבכין במשם רבי לו אמר, בשביל לחוס על מושתן וישראל. הדברים תמוהים, הלא ממיילא היה צריך לכוש בגדי זהב בעבודת חוץ, ואם כן לא שייך לומר שהתורה חסה כאן על מושתן וישראל, ובשלמא על טעם "אין קטיוור נעשה כמנוח" לא קשה כלום, כדאמרין בגמרא (ר"ה כז) דזה לא נאמר אלא בעבודת פנים, אבל הטעם השני צריך ביאור, ומה גם שאמרו חז"ל (יומא דף) "בשחר היה לבוש פלוטין של י"ח מנה" וכו' - שהיו בגדי הלבן יקרים מאד, יותר מבגדי הזהב. ונראה לפרש בדרך צחות, כי הבהן גדול היה מתפלל לפני ולפנים שישפיע הקב"ה לישראל כסף וזהב שלא יצטרכו בני ישראל זה לזה ולא לעם אחר (שם), ויש לחוש פן יקטרג השטן שכבר עשו להם עגל על ידי שנתן להם הש"ת כסף וזהב לרוב, כמו שנאמר "ודי זהב" (דברים א, א) שעשו העגל בשביל רוב זהב שהיה להם (רש"י שם). אולם באמת עשו כבר ישראל תשובה וראויים הם שוב שישפיע להם הש"ת כל טוב, ולכן לא נכנס הכהן גדול לפנים בבגדי זהב, שלא להזכיר הטא העגל, וזאת כדי לחוס על מושתן וישראל - שתועיל תפלתו של הבהן גדול להשפיע ממוקד לישראל ולא ימנעו המקטרגים את תפלתו.
 עירנת הכיבוש

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה' אלקיכם (יט, ג). סמיכות מצוות אלו בפסוק אחד היא תמוהה. וי"ל ע"פ מה שמוכח בספר **זכרון אפרים** (פ"ר יוצא) בשם כת"י ישן (ראה בספר 'שני המאורות' אור ראשון, פ"ר יוצא) לפרש הפסוק (בראשית א, ל): "ועתה הלקח הלקח כי נכסוף נכספתה לבית אביך למה נגבת את אלוהי", שכן אמר לו לבן הרשע ליעקב אבינו: "ועתה הלקח הלקח כי נכסוף נכספתה לבית אביך" - לקיים מצות כיבוד אב. אך אשאלך בזה: ודלמא

יתרון דעת

"מפסח ועד עצרת" (ב)

לימוד פרקי אבות בשבתות ימי הספירה - לטובת נשמתו תלמיד רבי עקיבא, שמתו בשקיעת החמה/מנהג נשים לא לעשות מלאכה משקיעת החמה ואילך / נהגו להקיף בל"ג בעומר / למה היו לו ל"ע דוקא כ"ד אלף תלמידים/ טעם השמחה בל"ג בעומר

... וימים שבין פסח לעצרת נוהגין אנו שלא לעשות חופה באותן הימים עד ל"ג לעומר, וגם נוהגין שלא ללבוש בגדי חדשים, לפי שבאותן הימים מתו תלמידי רבי עקיבא, והרשעים ידונין בגיהנם באותם הימים. ויש מחמירים ונוהגים שלא להסתפר ג"כ. ואל ישינה אדם ממנהג מקומו להלך. ומנהג בין פסח לעצרת לומר מסכת אבות בכל שבת ושבת קודם המנחה, משום מעשה תלמידי ר' עקיבא שזכרנו.
 ועתה נבארהו, שאל השואל, מפני מה אומרים ששה פרקים אלו בין פסח לעצרת, אמרו חכמים ע"ה (יבמות סב) "י"ב אלפים זוגות תלמידים היו לו לרבי עקיבא וכו' וכולן מתו באותן הימים שבין פסח לעצרת מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. וכולן מתו בשקיעת החמה, כשהחמה היתה שקועת - כך היו נשמותיהן נשקעות. לפיכך אנו אומרים פרקי אבות בעת המנחה, ומזכירין אנו אותן לטובה בשעת שקיעת החמה בשבת. ולפיכך מנהג הנשים שלא לעשות מלאכה בליל העומר משתשקע החמה עד למחר שחיות בכל יום יום. וסימן לדבר, זמן שהמת בזה, בעלי מלאכה ובעלי מדרשות בטלין ממלאכתן כדי שיתעסקו העם בקבורת המת, ועל כן גזרו חכמים ע"ה שלא לעשות שמחה ושל לחקך ביד חדש ונכסות חדשה עד ל"ג לעומר.
 ספר התנודי לרבינו משה ב"ר יקותיאל מרומי זצ"ל (עמ' רכב, ע"ע"ש). וראה בהקדמה לס' 'מדרש שמואל' על אבות)

מנהג הוא בזה המלכות שאין נושאין נשים בין פסח לעצרת, ואין מקויו דם עד ל"ג בעומר, לפי שימין הן עלולין, שנפלה מגפה בתלמידי ר' עקיבא כמה אלפים שמתו מן פסח עד ל"ג בעומר וכולם מתו עבור שנתא חנם, ואותו היום נעצרה המגפה ועשו אותו היום יום-טוב, ולפיכך נהגו להקיף בל"ג בעומר. ועוד נראה לי מה שאין נושאין נשים בין פסח לעצרת, מפני צער הקהילות בכל המלכות, ומתענין עליהם ומזכירין נשמות באותן השבתות ומצטערין ודואגין עליהן באותו הפרק.
 הלכות ספירת העומר לרבינו בעל האסופות, תלמיד בעל הרוקח זצ"ל. נדפס בספר 'מאורות הראשונים' (ח"א, עמ' צז). יצוין משי"כ בספר 'שפת צדיקים' (דניאווין, פ"ר שמות) בשם הרה"ק רבי פנחס קארליץ זצ"ל, שטוב להתחיל בפרופא בל"ג בעומר, כי בו המדה זו הוד שחזר בחינת "בורא רפואות" (יעו"ש. וע"ע בס' 'אמרי פנחס' שער הפרשיות, אות רלא)

... אמינא מה שעלה במצותי בספרי 'עיר דוד', טעם שקיבלו עליהם כל ישראל קצת דיני אבילות באלו הימים, לפי שמתו תלמידי רבי עקיבא כדאיתא בטור או"ח (סי' תצט), משום דתלמידי ר"ע היו כ"ד אלף, כדאיתא בכתובות פרק א"ע"פ (סג) כי אתא אייתי בהדיה כ"ד אלפים תלמידי, וי"ל הטעם למה המתיק עד שהעמיד תלמידים מספר מכוון, משום דמבואר בש"ס דב"ב (כא) אמר רבא כן מקרי דרדקי (-ימני תיטות הראוין למלמד אחד. רש"י) עשרין וחמשה יונקי, ואי איכא חמשי - מותבין תרי, וכן מסקנת כל הפוסקים. אמור מעתה, ישראל שהם ששים רבוא שהיו ת"ר אלף, צריכין להם מלמדים כ"ד אלף, משום דלמא פתחא אלה - צריכין ד' אלפים מלמדים, לכל כ"ה אלפים - אלף מלמדים, לכן העמיד כ"ד אלפים תלמידים, כדי שישפיקו מים ומוזן של תורה לאחיהם כלל ישראל להיות דולת ומשקה מתורת רבם ודולת למשמרת לדורי דורות. וזמנה כולם בין דבחה לעצרתא, כדאיתא ביבמות (סג): "אמרו י"ב אלף זוגות תלמידים (שהם כ"ד אלף) היו לו לר"ע וכו' וכולם מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, ע"כ. משום הכי נהגו בימים אלו קצת דיני אבילות כיום שמתו בו רבו, שאלו כ"ד אלף היו רבם של כל ישראל, ומשם נשתרבה המנהג, ושם הארתי בענין זה, ועי"ש. זה הוא סימור למנהגן של ישראל.
 ש"ת נשאל דוד להג"ק רבי דוד אופנהיים זצ"ל אב"ד פראג וניקלשבורג (או"ח סי' יט. יעו"ש ע"ד)

נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לשבתות עד ל"ג בעומר, והטעם הוא שהיו לרבי עקיבא כ"ד אלף תלמידים וכולם מתו באסתר בתוך ל' יום של הזמן הזה, מפני שלא חלקו כבוד זה לזה, והיה מדברים כל שום דבר זה, וזוהי טעם של מדברי לשון הרע למות במיתה זו שהיא הקשה בכל תשע מאות וי"ג המחלות שיש בעולם (ע"י ברכות ח).

ויש אומרים שחטאם היה, שלא רצו ללמד זה את זה, וזהו עון חמור, שאם יש לאדם חידוש בתורה צריך לגלותו לחבירו שידע אותו, ואל יחזיק במדה מגונה זו להחזיק טובה לעצמו ולא ללמד לאחרים, לפי שהקב"ה לא נתן התורה להחביאה, אלא לפרסמה בעולם, והיה העולם חשם והיה חשם שתושבת תורה מישראל, עד שריחם הקב"ה ולרבי עקיבא היו עוד חמשה תלמידים, והם רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בן שמעון, והללו החזירו עטרת התורה לישנה וכו'... וכן אתם רואים שבל"ג בעומר עושים שמחה קצת, ואע"פ שאין ראוי לשמחה באותם הימים מפני שכולם מתו ולא נשאר אחד מהם, אינם מאחר שהקב"ה זימן את חמשת התלמידים האלה שעליהם נפוצה התורה בעולם, יש לשמחה. **ילקוט מעם לעז** (פ"ר יוצא עמ' תקעה. וע"ע בפ"ר 'אמור עמ' רפ)

לא אביך הוא? אלא ודאי תשיבנו, דאולינן בתר רובא (ע"י חולין יא, א). ואם כן: "למה נגבת את אלוהי", וכמו ששאל אותו מין: אם הולכין בתר רובא, הלא רוב אנשי העולם עובדי ע"ז הן (ע"י יק"ד ד, ה, ע"ש).

והנה, יודע שרוב אומות העולם שובתים ביום ראשון (ע"י ע"ז א), ובני ישראל שומרים את השבת ביום השביעי. ואם היו הולכין בתר רובא, מלקא דעתך שנגב בני ישראל ישמרו את השבת ביום ראשון, אלא מאי, כיון שהקב"ה ציונו לשבות ביום השביעי, ודאי אלקינו אמת ותורתו אמת, ובדבר ברור לא שייך לילך אחר הרוב.

וזהו הסמיכות: **איש אמו ואביו תיראו**, ואם יקשה, ודלמא לא אביו הוא, על כרחך צריך לומר דאולינן בתר רוב. ואם כן שבו יעלה על דעתך לעשות את השבת כמנהג רוב העולם גויי הארצות, לכן אמר: **זאת שבתותי תשמורו אני ה' אלקיכם**, ואני צויתכם לשבות ביום השביעי, ומיילא בדבר הברור לא שייך לומר דהולכין בתר רובא.

ילקוט הגרשני על אלוהות ה"ה, קנפסדס הארזון, מכתבים סי' א, דף (י)

לא תשנא את אחיך בלבבך (יט, יז). איתא **באור החיים** הק': "היה צריך לומר לא תשנא בלבבך את אחיך שימורו מקום השנאה שהתחיל לדבר בה, ואחר כך יזכור את מי ישנא. אכן יכוון להודיע שיעור השנאה אשר ה' מצוה עליה, שלא יאמר אדם שאינו קרוי שנאה אלא שנאה גמורה לבקש רעתו ולהפזין בכליונו, אבל הרחקה בלב אינה קרויה שנאה, לזה נתחכם הכתוב למסוך 'לא תשנא' ע"י תיבת 'אחיך', לומר כי השנעת [שיעור] השנאה אשר יצוה ה' עליה, היא הנרגשת בערך אה, ושיעור זה כל שירחקו מלבו קצת, הנה הוא ירד ממדרגת אה, והרי הוא עובר משום לא תשנא" עכ"ל. ולכאורה הוא לפלא שהרחקה קצת ממדרגת אה יכנס בגדר השנאה לעבור משום לא תשנא, דאם כן לא שבקת חיי לכל בריה ה'".

אמנם יש להמתיק דבריו קצת על דרך הש"ס (שבת קה) שכן אומנתו של הצינר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבד עבודה זרה. והכי נמי בכאן, **יכול להיות שבאם לא ישמור את עצמו משנאה קלה כזו, למחר יאמר לו הצינר הרע להפליג השנאה**.
 אהבת שלום (ע"ע"ש)

יומא דנשימתא

הגה"ק רבי יוסף משה מדראגניטשיץ זי"ע – בעל 'מגיד משנה'

– המשך –

ברוח ימים אלו, בפרס הלילולת התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע אשר הוציא אור תעלומה ותקן זהרי חמה, כאשר אור מופלא רום מעלה ושלחבת אור היקוד יוקדים, ראוי להביא מדברי רבינו בעל הימ'יד משנה' מדראגניטשיץ זי"ע בהקדמתו לספר זה בשבח העוסקים בדרי וסתרי התורה, וזו לשון קדשו:

"והנה אור לי בנפשי ותנור במורשי ורשפי להבת אש חשקת חמדת חכמת האמת בערי ב', כי היא חכמה רמה ונשגבה עד אין חקר, ומי שלא טעם טעם חכמה זו לא ראה מאורות מימינו. והנה ראיתי חכמים בעיניהם אומרים שאין יתרון לחכמת האמת על שארי חכמות, באשר כמה וכמה בני אדם הלומדים חכמה הזאת אינם מחודדים בחידוד הלכה ותוספות להבין על מתכונתו, ובחכמת האמת ידיהם רמה, אמנם, דע לך נאמנה, שכל מי שאינו מופלג גדול בגי'ת אין לו עסק בנסתרות גי'ת הארי' ז"ל, כי חכמת הארי' ז"ל לא כל מח סביל להבין עומק דבריו, כי הם חריפים מאוד עד אין חקר, כנודע להמעמיקים ולומדים כתבי הארי' ז"ל, ומי שאין לו שכל מחודד ולב חריף ולומד כתבי הארי' ז"ל, יהיה כחולם ואין פותח..."

אולם בד בבד יצא חוצץ בהמשך בדברים כדברנות נגד המסתייגים מלימוד חכמת האמת ותורת הנסתר: "והנה לא רציתי להאריך בגנות אלה האנשים הפוערים פיהם נגד חכמת האמת, כי כבר האריכו כל חכמי האמת בספריהם, ובראשם הגאון מהר"ם קורדאוורי ז"ל שהיה בקי וחרוף גדול בגולה, עיין בספר 'אור נערי' שלו שמבטל שם כל טענות של אלה האנשים המזויפות לדעת המטורפת..."

מרכבה למשנה:

רבינו לא הסתפק בפירושו 'מגיד משנה', כי לפי דעתו החסיר קפה ורש בפירושו הנ"ל, ולכן הוציא לאור את ספרו השני 'קריאת ארבע' ובו פירוש בדרך קבלה על ארבעת הקריאת-שמע שקוראים בכל יום, עם 'קונטרס מהדורא בתרא על ספר מגיד משנה' (נאקלואת תקיב"ח).

כן הדפיס ספר 'חלוקא דרבנן' - חידושים ופולמלים על השי"ס (נאקלואת תקיב"ח), עם הסמכת גדולי הדור, ובתוכם הגה"ק חיים כהן ורפאפורט אב"ד לבוב שמעיד נאמנה: "זה משה האיש... כבר ידענו מה היה לו, יד ושם בגולה ונסתר... והיה למראה עיני חידושו בגי'ת וראויים הם למי שאמר, אמרתי ישמע משה במתנת חלקו ונורל..."

משער הספר למדים אנו שבין שלש השנים, מאז שהופיע ספרו 'קריאת ארבע' עד להוצאת ספרו 'חלוקא דרבנן', נחלה רבינו במחלה קשה, וברוב נסים שב לאיתנו, ובשעת המשבר הוסיפו לו את השי"ס 'יוסף', וכמ"ש שם: "והנה היה העיגעו עד שערי מות, וה' ברחמינו פדה נפשי מרדת שחת, ונשתנה שמי שם העריסה משה בשם יוסף, ומן הראוי גי'ת שינוי מעשה ותיקונו לא מתקן גברא כמנוי, והעולה על רוחי זה שמי וזה זכרי לא יסוף, בעת השקיע ממזרם קדשו להשיב אל נוהו, ואיש אל אחוזתו ישוב... וקראתי שם החיבור הזה 'חלוקא מדרבנן' כמספר שמי עתה יוסף משה".

בנוסף לספריו שנדפסו, השאיר בכתובים מספר חיבורים שעדיין לא זכינו לאורם, אך הוא רמז עליהם בכמה מקומות ואף הביא קטעים מתוכם. לאלה יש לציין את חיבוריו: 'מרכבת המשנה' - חידושי גי'ת ורמב"ם, 'מרמזה אופנים' - 'מפתח גדול על חכמת התכונה וקידוש החודש, מראה פלאים בשעות הקורות גדולות ובצורות בשפת חכמות' (מאסכת הגי'ר נפתלי הערץ הלוי הורוויץ זצ"ל אב"ד זאקלואה על 'מגיד משנה').

רבינו נתן טעם נשוב לקריאת חיבוריו בשם 'מרכבת המשנה' ומגיד משנה: "ולכן ספרי אשר חברתי חדושי גי'ת בדרך למוד השיבה וחלוקי דרבנן בחריפות גדול, וגם ביאורים נחמדים וחרפים על לשונות הרמב"ם ז"ל - קראתי שמו 'מרכבת המשנה', שמהנרכב יודע הרוכב שהוא ספר זה 'מגיד משנה', כי כל החריפות אמיתיים הם כגוף לגבי כתבי חכמת הארי' ז"ל שהיא כנשמה הרוכבת על הגוף" (מהקדמתו למגיד משנה).

כי ביצחק יקרא:

זכה רבינו לראות בגדולת בנו ותלמידו הגה"ק רבי יצחק חרף זי"ע, למים אב"ד אולייטוב וסאמבור, שבעודו רך בשנים כבר רעשה הארץ מנוצחם חריפותו.

מסופר בשם הרה"ק הידברי חיים מצאנז זי"ע, שהרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע היה מקודש רב בשינאווא, וכאשר עזב את פולין בדרך לרברנט ניקלשבורג (השנת תקל"א), נסע לסאמבור לבקר את רבינו. בתוך הדברים הלך רבינו שמעלקא שבעדו לייסד ישיבה בניקלשבורג, ביקש רבינו ממנו שיקח עמו את בנו איציקל שהיה אז עדיין רך בשנים. אמר הרבי ר' שמעלקא גדול הוא צעיר לימים, ענה יבחנונו. בתנו ומצאו כליל מלא גולה, ואמר: הלא אצלי בישיבה צריכים ללמוד ח"י שעות במעט-לעת. ענה הבחור הצעיר איציקל: אני אלמד ח"י שעות. אז הסכים הרבי ר' שמעלקא ולקחו עמו. הידברי חיים' כשיספר זאת, הפליא והכפיל שוב: ח"י שעות - חוף מומן לתפלה, לאכילה ושינה.

נוהג היה הרבי ר' שמעלקא לבחון את התלמידים בשעת שלש סעודות, ובשעת הבחינה הציע התלמיד הצעיר לפני הרבי שמעלקא איזו קושיא וענה לו, וסתרו, הניח הרה"ש ר' ראשע על יד אחת ואח"כ על יד השנייה, כשהריש ר' ראשו הגיד לו תירוץ נכון, ענה התלמיד איציקל כמדומה לי שזה גילו לו עכשיו משמים, אמר הרה"ש וכי אתה מבין על

הבדור נבחר לזכר נשימת הרה"ק - ר' משה ברה"ק יצחק בריש ברוכסטיין גי'ת ת.צ.צ.ב.ה.

אבי הגאון המנוח מ' יוסף משה אב"ד ק"ק סאמבור, שנפטר בארץ הקדושה בצפת תוב"א, ודרשתי זה החסיד פה ק"ק לבוב בבחכ"ס החדשה ביום שבעה עשר בתמוז דחאי שתא תקמ"א לפ"ק... לא לדרשה קא אתינא אלא להספידא, כמה יש לבכות ולהתאונן ולקונן על צדיק תלמיד חכם כזה, אדוני אבי זצ"ל, אשר עקר סיכ"י ומשכני לילך בדרך רחוקה לארץ ישראל, וכל ימיו של אותו צדיק ה' בעצרו ואמר מתי תבא מצוה זו לידי ואקימנה לנשק עפרות ארץ הקדושה, לקיים כי רצו עבדיך את אבינא ואת עפרה יחוננו (תהלים קב, טו), וכן עלתה לו ונתקיים בו ממש מאמר חז"ל (מכות עה, ט): חד מינן כי סליק להתם עדיף כתרי מינייהו, כאשר כתב באגרתו בעודנו בחיים חיותו, איך שהרבה ניסים נעשה לו כאשר הלך ועלה ברגל על הר גבוה סמוך לצפת תוב"א, להשתטח על קבר הצדיק החסיד ר' יהודה בר אלעאי, ולא רצה לרכוב על החמור מטעם הכמוס אצלו, ומחמת גודל חלשותו לא יכול לילך באמצע ההר, ונעשה לו נס ורוח נסע מאת ד' ונשא אותו בעל כנפי נשרים בקלי קלות. ובהיותו משטטח על קבר הצדיק הנ"ל ולמד שם תורה ויחיד יחודים הרבה בתפלתו שם, והשיג שם ממש בחייו כח רוחני שניתוסף בו. ומחמת גודל שמחה ודביקות רוחא ברוחא, זלגו עיניו מעצמן דמעות ממש כמענין הנובע עלתה כדרך הטבע, עד שהגיע להתפשטות הנשמות והפליא לעשות ביחודי תורתו ותפילותיו בכונותיו העצומים בתורה ומצוה... כזו ודאי קא בכינא, ועל זה נאמר (מגילה ו) אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלל חמדתה, חמדה גנוזה... (עניניו בהמשך דברים מופלאים).

כן הספידו הרה"ק רבי אליעזר הלוי הורוויץ מטאריניגראד זי"ע בספרים 'נעום מגיד', בסיום דרש לראש השנה (בסוה"ס, עמי קג): "... בעת שיש בינינו חכמים ידידי רזי דאורייתא איזי ש' לנו השופר כלי זיון להלחם נגד אויבנו, אבל כשנאספו מנו בחסאותיו - נאבדו כלי מלחמה, ונוכרי בשנה הזאת הצדיקים שחלכו ממונות, הרב ר"ח והרב מופלגאט' וגם נודע לנו מהרב מסאמבר מנוחת כבודו בארץ ישראל, ובכבה עליהם כי גם זה מכפר, הבוכה על אדם כשר מוחלן לו (עי' שבת קה, ט)...".

תולדותיו אחרי כיוצא בו - אשר הרה"ק מהרה"א מקאמארנא זי"ע מעיד עליהם (הסמכתו לספר 'תולדות אברהם' תנ"י): "שהלימוד שלהם היה בחריפות ואננות בדביקות השיכנה וביזיון החומר ובקדושה גדולה" - הלא המה הקדושים אשר בארץ: רבי יהודה' - רבי יצחק אב"ד אולייטוב וסאמבור - רבי שר"ת פני יצחק ורחל"ך שלמה' (ולתרץ אלף קושיות התוספות על רש"י, שלא תירצם בעל הימניו שלמה); רבי ישראל איסר (שנפטר בסאמבור בדמי ימיו, ביום כ"ה תשרי תק"ס); ורבי גרשון אב"ד גלינא (נפטר בבלב), זצ"ל".

זכותו יגן ועליו וכל על ישראל, אמן

1. באותה שנה עדיין היה בסאמבור, לפי חתימת הסמכתו לספר 'תיקוני זוהר' עם פירוש 'באר יצחק': "היום יום ה' י"ג לחודש אב תקל"ח, והג"ק יוסף משה ב"ה ספר 'מגיד משנה' החווה ק"ק סאמבור זצ"ל".
2. הגי'ר חיים עמרם זצ"ל היה אז בחור או אברך צעיר. נולד בשנת תק"ט לערך (ראה מבוא לספרו 'זכר המלך', ירושלים תשס"א, עמ' 11).
3. צי"ן לסיפור שנדפס ב'עשר עטרות' (פיעטרקוב תרס"ז, מע' א אות ח): "כתב לי הרה"ג מוה"ר אסינגא ש' הנ"ל האגדה תספר, כי בעל 'משנת חסידים' אמר: כי האיש אשר יעשה פירוש על חבורו ולא יקלע אל מסרת כוונתו - לא יוציא שנתו, והאיש אשר יכין אל עומק מדינתו - הוא יזכה לשכב אצל. וכאשר חיבר הוא אגדת פירוש, וראה שהוציא שנתו, הבין כי הוא כיוון יפה, לכן נסע לעת זקנתו לאר", ולאחר פטירתו רצו להניחו אצל בעל 'משנת חסידים', אך המקום היה צר מאד, ועכ"ז התחילו לחפור חפירה, וראו שהמקום מתרווח ואח"כ עכ"ל. אז הנה הוחלט שאין זה נכון, ושלא למשנת חסידים' טמון באיטליה ולא בצפת. אמנם בכת' ספר 'זכות ישראל' - מהדורא תנינא' (פורסם ע"י רה"י מונטינג' דל ביה"כ הבעש"ט, ג'ל כה עמ' קכג) חוזר המחבר מדבריו ששעות היתה ביד: "על מה שמוכב בספרי 'עשר עטרות' מהדור"ג מע' א' מרובג הימניו 'משה' אות ח' בשם האגדה תספר... הנה נתברר לפני היטב שכל הסיפור הזה אינו ממקור אמת, ויסדותו בהריי שקר מוחלט. כי הה"ק בעל 'משנת חסידים' נהרג בטהור' במדינת איטליה סמוך לעיר מודינא - ונקבר בקברי ישראל בעיר ג'ניו, כמ"ש בן המחבר הקדוש ז"ל בסוף ספר 'יחזק ציון על תהלים מהה"ק בעל 'משנת חסידים', והעתיק ל' משם ידידי הרה"ג ר' שבתי ליפשיץ נ"י האב"ד קארשווא" (וראה מ"ש כאן במדור על הגיון ז' (הרסו).
4. עובדא מופלאה זו מובא ג"כ בספר 'עטרת זקנים' (לעמבערג תרס"ח, דף לה); וכן ב'עשר עטרות' (שם אות ז, מתוך מכתב הגר"א מנ"ל אסינגא זצ"ל), עם שינויים קלים.
5. יש שפנתו להכוננו לרבי חיים צאמער מבראד ובעל התולדות יעקב פסע"א, אך צ"ב מבין חיים צאמער ושלמך ביום י' שבט תקמ"ג, ובעל התולדות בכ"ז תשרי תקמ"ב (או תקמ"ז).
6. "היה גדול בתורה מאד, והי' חסידא ופרישא מנורה הטהורה, ונאספו אליו עדרים עדרים ללמוד ממנו דרך עבודה וידידת ה" (מ"צ אש, ו' א"י). גם הוא נפטר ביום זה, ו' אייר תקס"ט, ומתי"כ בסאמבור. צי"ן שגם חתנו הרה"ק רבי משה מסאמבור זי"ע - בעל 'תפלה למשה' (אחיו של הרה"ק רבי צבי הירש מדיטשבו זי"ע), נסתלק ביום י' אייר ת"ר. יפה הוולח על פרט נפלא זה: "ביוון תתקטרי".

מאת: הרה"ח ר' ישכר בעריש ווייס שליט"א

עלי הדף

ענין שנלמד במסגרת דף היומי

מסכת שבעות

"הביאו עלי כפרה שמיעתי את ה'היה" – במשנת רבינו החתם סופר ז"ע
אמר ריש לקיש, מה נשתנה שעיר של ראש חודש שנאמר בו (במדבר כח, טו) "לה", אמר הקב"ה, שעיר זה יאחזק כפרה על שמיעתי את ה'היה (ט). בהרחבת הדברים איתא במסכת חולין (ט:): רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב (בראשית א, טו) "ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים", וכתיב (שם) "את המאור הגדול ואת המאור הקטן", אמרה ירח לפני הקב"ה, רבונו של עולם, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה, לכי ומעטי את עצמך... חזייה דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקב"ה, הביאו כפרה עלי שמיעתי את ה'היה, והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש, מה נשתנה שעיר של ראש חודש? וכי.

ענין זה הוא "סוד מסודות הקבלה, ואין להבינו כמשמעו ח"ו, כי כל כבודה בת מלך פנימה" (לשון 'מסודות הש"ס'), ונביא בזה את דברי החתם סופר שביאר הך מילתא קרוב לפשוטו, כי עיקר מאמרו זה תמוה לכאורה, כי גם אם נבין שיש מושג של כפרה כלפי שמאי כביכול, במה תלוי כפרה זו בנו דייקא.

וזו לשון קדשו בספר **"תורת משה"** (פר' בראשית בפסוק ויעש אלקים את שני המאורות וכו'), אחרי הביאו המאמר הנזכר: "ונכתב בצידו הש"ס 'דבר זה הוא א' מסודות התורה' עכ"ל, כי ענין 'הביאו עלי כפרה' אין לו מובן לפי פשוטו, לכאורה, אבל יש לפרש, כי הנה לעתיד לבוא יהיה אור הלכנה כאור החמה, אם כן היום אם בקולו תשמעו יהיה עולם התיקון והיות הלכנה במילואה, כיצד, אך לעת עתה ישראל הם מתרשלים ואינם שבים יחד בלב שלם, ועד זה תשאר הלכנה פגומה באורה, וא"כ בכל ראש חודש אשר הלכנה פגומה ומבקשת תפקידה יש בזה ח"ו להיות מעורר דין על ישראל. משל למלך שהראה מקום פרעון לבעל חוב על אנשי מדינתו, והם מרחיקים את האיש הזה ואינם רוצים לשלם, הנה האיש הזה יש לו תרעומת על המלך שהראה לו מקום לפרוע ביד אנשים כאלו, ולמה לא נתן לו פרעון אחר, ואם כן יחרה אף המלך על אנשי מדינתו, שעל ידם בא תרעומת על המלך והם מחייבים לשלם להמלך, והנמשל מובן, כי פרעון חוב הלכנה תלוי ביד ישראל כשישובו בתשובה שלימה, ובכל ר"ח הלכנה מבקשת תפקידה וישראל אינם מסתמים, והיא מעוררת קטור על ישראל, שיעל ידם על תרעומת, ולכן צריכים ישראל להביא כפרה, לכפר התרעומת שיש על ידם להלכנה על המלך, וזהו שאמר: **הביאו כפרה עלי על שמיעתי את ה'היה**, שביאו כפרה על כבוד שמים, שהם גרמו תרעומת עליו, על שמיעתי את הלכנה, והם אינם שבים למחר זמן תשלומה".

הדברים באו באורכה בדרשותיו (דורש א' לשוברים שנת תקצ"ד), בביאור ענין התיקון פרשיות שובבים, אשר לפי הרבה מקורות עיקר ענין זה הוא בשנת העיבור, וז"ל: "הנה עתה הזמן גרמא בימים האלו ימי שובבים" בשנת העיבור, אשר קבעו לנו קדמונית לפשפש בהם במעשיו ולפקודו על עסקי החטא ברית קודש, והטעם על זה, כי אמרו חז"ל **"אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמיעתי את ה'היה"**, ולפע"ד לפרש כך על דרך משל, למלך שחייב לשר אחר, והמחאה אצל מדינה אחת שישלמו לו את אשר המלך חייב לו, והנה הם דוחים את השר בלך ושוב ומחר אתן, חדש נכנס וחדש יוצא, והוא הולך ושב בפחיו נפש וידים ויקניות, והנה הוא מתרעם על המלך, כי מה לו עם בני המדינה, והמלך הוא שחייב לו, ועל ידי זה חרה אף המלך על בני המדינה, והואיל ואינם חיים על כבודו להסיר תרעומת השר ממנו. הנמשל, הקב"ה ביה וב"ה הגדול אחר שמיעתי הלכנה הבטיחה להשלים חסרונה בעת התיקון העתידי, שאז תהיה אור הלכנה כאור החמה שבעתים כאור ז' ימי בראשית, ודבר זה נמסר ביד ישראל לתקן זאת, ולהוציא רפי"ח ניצוצות קדושות שנפלו אל עמקי הקליפה על ידי חטאו של אדם הראשון וכו'... ועדיין ע"פ הלכנה כלות ומיחלות על תיקון משגשג, וחדש נכנס וחדש יוצא, והיא לא נשענת, על כל בכל חדש נשמתחדשת לקבל אורה מהחמה כאשר בתחילה, כביכול יש לה תרעומות על מלכו של עולם אשר נתנה בידו לא תוכל קום, היינו בדינך, ואנחנו מקלקלים דרכינו, חטאין על אבותינו העויתי הרשענו, על כל בכל ראש חודש מתחדשת הדין על שונאי ישראל על שעדיין לא הורסו תרעומת הלכנה מאת בוראנו ית"ש, ועל כן אמר הקב"ה **"הביאו עלי כפרה על שמיעתי את ה'היה"**, כשבילי תביאו כפרה עליכם, כי נתחייבתם בעיבוד תיקון הלכנה ככ"ל".

ונסיים בדברי **"הכתב סופר"** בתשובותיו (א"ח סי' לד): "וכשאני לעצמי היה נ"ל מלתא בטעמא דאין מברכים שהחיינו בקידוש הלכנה, בהקדם מה **שמעתי מפה קדשו של אבא מ"ו מאור"ג זצ"ל** להבין קצת מאמר חז"ל בש"ס **"הביאו עלי כפרה על שמיעתי את ה'היה"**, וצ"ל מה לנו להביא כפרה על זה, וכי אנחנו גרמנו, והספיר הענין, משום דהדבר תלוי בנו, כשיהיה עולם התיקון יהי אור הלכנה כאור החמה, ועלינו להביא כפרה על מיעוט אור הלכנה עדיין, אלו דברי קדשו זצ"ל לפי שעולה בזכרנו.

"ואומר מעתה דמהאי טעמא אין מברכים שהחיינו על חידושה, כעין שכתבו תוס' ורא"ש בכורות ובטע"ש י"ד סי' ש"ה, דכשמת הבן אין ראוי לברך שהחיינו על מצות פדיון, והם ששמחה לו דמקיים המצוה, דמכיר ע"י צדקה, וי"ל הוא הדין נמי שאנו מזכירין צדיקינו שאנו גרמנו למיעוט אור הלכנה, וע"י מנער גרע אורה ומתחדשת ומוספת והולכת ככל טעם לשבח, ואני מוסיף והולך דמטעם זה אין מברכים שהחיינו על קידוש החמה, דהא מקרא מלא הוא בישע"י (כז, לו) **"והיה אור הלכנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום חבשה"** זה שבר עמו ומנחין מכתו יפא, הרי עתה הופת אור ב' מאורות ביום שחבשה זה שבר עמו, וזה תלוי בנו ע"י תיקון מעשינו וזכור צדיקינו על כל זה בשעת ברכה, לכן אין מברכים זמן, כנלפע"ד לקיים מנהגינו, ומנהג ישראל תורה והלכה ברורה".

עלי אורה

אורחות חיים הלכה למעשה

"לא תלך רכיל בעמך"

שאלה: בבתינו אוכלים רק מכשרויות והכשרים מסויימים, האם כשאנו נשאלים על שאר הכשרים וכשרויות - [באופן שידוע שהם מקובלים על יראים ושלמים משאר חוגים ועדות] - מותר לומר שאין לסמוך עליהם וכו'?

תשובה: א. בספר חפץ חיים (כלל ט) מביא מבעל היראים (סי' קצא) שיש איסור הוצאת דבה ולשון הרע אפילו על חפצים שפלוגי מוכר, ואסור לדבר רע אפילו על חפץ כי אם בתנאים מסויימים, כגון שביד היטב היטב שחפץ פלוגי אינו טוב, ואינו **אומר כן על פי שמעות בעלמא**. וגם אין לו שום נגיעות פרטיות לדבר על מוצרים של אחרים, וכוונתו זהה רק להציל שלא יפסידו הקונים, וג"כ בתנאי שאינו מוסיף חסרונות יותר ממה שיש בחפץ. אולם אם אינו מצוי מאד, בעונותיו הרבים, שחוננו אחד מוציא דבה על נכסי חנוני אחר וכל כהאי גוונא מפני הקצאה, **זו היא לשון הרע גמורה מדאורייתא** עכ"ל (ויעיי' שם בכלל ט סעי' ו).

ב. ובגידו דידן האיסור חמור טפי, כי אם מדבר על הכשר מסויים או על שחיטה פלוגית וכדו' שאכן מקובלת על חבורת יראים ושלמים, הרי בדבריו מדבר לשון הרע על אותם שעובדים ומשגיחים שם בכשרות פלוגית, וג"כ מדבר סרה על אלו שסומכים על הכשר זה, כאילו שח"י אוכלים המה מאכלים שאינם כשרים, ואת כל זה הוא מדבר בלי ידיעות ברורות עפ"י עדים כשרים שאינם נוגעים בדבר כלל, שהרי שכחי לפעמים שפטרו עובד אחד משום שהתערפל במלאכתו, והלה מוציא שם רע על ההכשר מתוך שנאה ונגיעות, ועד מהרה השמועות פורחות באוויר, והלא ידוע שברית כרותה לשון הרע והיא מתקבלת על הלב, ואפילו אין שום דבר, וכלשונו של האלשיך חק' (שמות כ, יט) **"שלא יבצר מאיש צדיק מלקבל, כי ברית כרותה לשון הרע בו, ומי לנו גדול מדוד ולא נמלט מרכילות ציבא"** (שמואל ב, טז) וכו', יעיי' (והוא כותב כן בכמה מקומות). [ואם אכן בוער בקרבו עין כי שמע או ראה איזה דבר שהיה מכשול או ירעותא בעיניו, וכוונתו לשם שמים, אזי אדרבה ילך ויברר קודם אצל הרבנים והממונים של אותו הכשר [כי לרוב בכגון דא השמועות הן עורבא פרח לא מיניה ולא מקצתה], ואף אם ראה הרי כשיברר יתוודע שהתעצו עם אחד הפוסקים שהסכים או הורה להקל משום סיבה מסויימת וכדו'].

ג. וכ"ש מלדבר סרה על הכשר של חוג או עדה או קהילה מסויימת מתוך נגיעות שרובן מקורן משמועות כוזבות ודעות מקובעות. ופשוט שכל אחד רשאי להעדיף הכשר שנקבע עליו, אבל חלילה מלדבר על כשרויות אחרות שעובדים שם משגיחים ושוחטים יריש, ורוב המכשיר הממנה עליהם הוא ירא וחרד לדבר ה', שהרי בדבריו שכלול נכסלים לפעמים בכמה וכמה איסורי דאורייתא. [וראה באוה"ח חק' (פר' מצורע יד, ט) שכתב בזה"ל: **"אין לך דבר שמחיק האדם מן קונו כלשון הרע"**].

ואמנם אם נשאל על כשרות מסויימות אם אפשר לסמוך עליה, אזי כל זמן שלא בדק ובידד הדבר שמים, **ולא עפ"י שמעות בעלמא**, רשאי לומר "איני יודע", וזה אינו שקר, שהרי אמת היא שאינו יודע כל זמן שלא בירר הדק היטב.

ד. פשוט שכל האמור שייך גם לגבי שאר דברים, שבעוה"ר שכחים בזמננו, כגון שלא לדבר סרה ולהוציא שם רע על מקוואות או מאפות מצות, כשיחידים החרדים לדבר ה' משתמשים בהם [וראיתו בשו"ת שאל ומשיב, אך הוא בעצמו ימנע לרקוד. (לנוכ"י הורה הגרי"ש אלישיב לו בעל השו"ת): או שאתה רשע או שאינך יודע הלכות מקוואות...].

ה. הכלל, נקוט בידך מה שאמרנו חז"ל (ברכות ד.) **"למד לשונך לומר איני יודע"** ובכך תינצל מעון לשון הרע ורכילות ואף מעמדת נפש, וכבר אמר דוד המלך ע"ה (תהלים לח) **"מי האיש החפץ חיים וגו', נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה וגו' בקש שלום ורדפהו"**.

האם מותר לאבד לשמוע כלי זמר בל"ג בעומר

שאלה: אבל בתוך שנת האבל ל"ע, שאסור לו לשמוע כלי זמר וכדו', האם יכול להשתתף בהדלקה שעושים לכבוד התנא האלוקי רבי שמעון בן יוחאי, שגויס בהם על כלי זמר?

תשובה: מותר לו להשתתף במעמד זה, כיון שכל הכוונה היא להשתתף בהדלקה ולהתעורר לקדושת בעל הירלואל רשב"י, אך הוא בעצמו ימנע לרקוד. (לנוכ"י הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל לאבד שמורתו לו להשתתף בשמחת הכנסת ספר תורה, אע"פ שיש שם ריקודים וכלי זמר, משום שהשמחה היא כבוד התורה. וכן מהאי טעמא מותר לו להשתתף בשמחת בית השואבה י"י בציוני הלכה על הל' שמחות עמי תפ. וי' בשו"ת חקיקה לב סי' נא).

עוד יש לצרף דעת הזרע אמת (י"ח סי' קט) שמותר לאבד להשתתף בשמחה שיש עם כלי נגינה, לפי שלא אסור לאבד להיכנס לבית המשתה אלא כשאובדן ושוהה, דאין שמחה אלא באכילה ושתייה, עיי"ש, הגם דאנו מחמירין דאין אבל שומע נגינה מכלי שיר אפילו כשאנו אוכל ושותה, מ"מ אפשר לצרף שכל"ג בעומר מותר לו להשתתף בהדלקה לכבוד התנא רשב"י בלי לרקוד. ואמנם **ההיתר הוא רק להשתתף בשמחת ההדלקה, אבל בביתו אסור לו לשמוע כלי נגינה וכדו' גם לא בל"ג בעומר**.

וכן אלו שסומכים בדרכים בשעות הלילה ורוצים בעת הסעודה לשמוע נגינות וכדו' עם כלי שיר כדי שחלילה לא ירדמו בדרך, אזי אם אין לו אפשרות אחרת, מותר לו לשמוע כיון דיש חשש של תאונה וחשש פיקוח"ח רח"ל, שהרי עיקר הכוונה הוא שלא ירדם, ולא עצם שמיעת השיר, ודומה למש"כ בשער הציון (סי' תקס סק"ה) שאסור לנשים לומר בפה בעת מלאכתן, אפילו כשאין שם אנשים אחרים, מ"מ אם מזמרות כדי שהתינוק יישן מותר, עיי"כ. אלמא אע"פ שנהנית מחשיר, מ"מ כיון שעיקר הכוונה הוא לאיזו תועלת אחרת - מותר, הכי נמי בגי' ד'.

מאת: הגה"צ רבי שמאי קהת הכהן גראס שליט"א

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שגדבו הוצאת הגליון לזיכוי רבבות מאחב"י

לעילוי נשמת הר"ה צ"ר יחיאל מיכל ב"ר יקותיאל יהודה רייז זצ"ל שימש כרב, שו"ב ומוהל בק"ק עדת ישרון פאריז במשך כחמש עשר שנים נלב"ע בפסח שני תשע"ג ומנו"כ בירושלים עי"ה ק	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת איידל ב"ר אברהם ע"ה נלב"ע ביום י"ח אייר - ל"ג בעומר תהא נשמתה צרורה בצרור החיים הונצחה על ידי חתנה הר"ה צ"ר חיים האניג שליט"א	לעילוי נשמת הר"ה צ"ר חיים אלעזר ב"ר יהודה צבי ע"ה נלב"ע ביום ל"ג בעומר תשע"ט תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בנו הר"ה צ"ר יצחק ישעי' גוטמאן שליט"א	לע"נ איש חסיד וירא ה' אוהב תורה ודבוק בצדיקים הר"ה רבי יואל ב"ר יוסף אלטר ע"ה שטרענגענע לאגא - אנטווערפן נלב"ע בש"ט בשב"ק י"ג אייר תשע"ח תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בני המשפחה הע"י
לעילוי נשמת האי גברא רבה ירא ושלם הבה"ח רבי אשר ישעי' ב"ר נפתלי נוסבוים זצ"ל ממעליץ הרביץ תורה והעמיד תלמידים מופלגים במסירתו נפש ממש בגלות סיבירי בימי הזעם ואח"כ בישיבות בעלזא באנטווערפן ובארצה"ב נלב"ע בדמ"י בפסח שני תשכ"ו ומנו"כ בחלקת חסידים בעלזא בבית"ח בלאגא אילענד	לעילוי נשמת הר"ה צ"ר חיים אלכסנדר זושא שמואל ב"ר ברוך ע"ה נלב"ע בשם טוב ובשיבה טובה בערב שבת י"ב אייר תשע"ח תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בנו ידידנו החשוב הגד"ב הכבוד הר"ה צ"ר אליעזר מרדכי ברעניג שליט"א	לעילוי נשמת הר"ה צ"ר חיים אלעזר ב"ר יהודה צבי ע"ה נלב"ע ביום ל"ג בעומר תשע"ט תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בנו הר"ה צ"ר יצחק ישעי' גוטמאן שליט"א	לעילוי נשמת הר"ה צ"ר חיים אלכסנדר זושא שמואל ב"ר ברוך ע"ה נלב"ע בשם טוב ובשיבה טובה בערב שבת י"ב אייר תשע"ח תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בנו ידידנו החשוב הגד"ב הכבוד הר"ה צ"ר אליעזר מרדכי ברעניג שליט"א